

عوامل همبستگی و وفاق ملی از دیدگاه قرآن و روایات

حجت‌الاسلام والمسلمین قاسم نصیرزاده *

اشاره

«همبستگی و وفاق ملی» از موضوعاتی است که در شرایط مختلف به‌ویژه بعد از جنگ‌ها و تنش‌های منطقه‌ای اهمیت ویژه‌ای دارد. در آیات متعددی از قرآن، بر اهمیت اتحاد و همبستگی میان مسلمانان تأکید شده است؛ همچنین روایات متعددی از معصومان علیهم‌السلام بیان‌کننده نقش مهم اتحاد و انسجام میان ملت‌های مختلف با قومیت‌های متفاوت است. این اتحاد نه تنها اصلی دینی، بلکه در جایگاه ضرورتی اجتماعی و سیاسی در دنیای معاصر نیز تفسیر شدنی است.

در تاریخ اسلام، همبستگی و وفاق میان رهبری جامعه و آحاد مردم از عوامل موفقیت مسلمانان بوده است. رهبر در جامعه اسلامی نقش تعیین‌کننده‌ای در جهت‌دهی حرکت‌های مردمی بر عهده دارد. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم از همان آغاز، درس همبستگی و وفاق را به یاران خویش می‌داد و لزوم اخوت و برادری به معنای واقعی را برای آنها تبیین می‌کرد. شرایط فعلی ایران در پی تنش‌های بین‌المللی به‌ویژه بعد از جنگ تحمیل دوازده‌روزه، ضرورت وفاق ملی را بیش از پیش نمایان کرده است. نوشتار حاضر به بررسی عوامل وفاق ملی از دیدگاه آیات و روایات می‌پردازد.

الف) عوامل ایجاد وفاق و همبستگی از دیدگاه قرآن

۱. اعتصام به حبل‌الله

یکی از عوامل مهم ایجاد همبستگی ملی، اعتصام به حبل‌الله است. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَاِعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ

قُلُوبِكُمْ: و همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و پراکنده نشوید و نعمت خدا را بر خود یاد کنید. آن‌گاه که دشمنان یکدیگر بودند، پس میان دل‌های شما الفت انداخت تا به لطف او برادران هم شدید.^۱ خداوند در این آیه، اعتصام به «حبل الله» را نماد وحدت می‌داند.

در حدیث ثقلین قرآن و اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله محور اعتصام هستند. رسول اعظم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «إِنِّي تَارِكُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَعِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا: من در میان شما دو شیء گران‌بها باقی می‌گذارم: قرآن و اهل بیت؛ اگر به هر دوی اینها متمسک شوید، ابداً گمراه نخواهید شد».^۲

مقام معظم رهبری می‌فرماید: «همه ملت ایران و وحدت کلمه بر محور اسلام را فراموش نکنند: واعتصموا بحبل الله جميعاً؛ به ریسمان الهی چنگ زنید و بر محور اسلام متحد شوید. این اتحاد، علاج همه دردها و کوبنده تمام دشمنان است».^۳

امر حق را حجت و دعوی یکی است خیمه‌های ما جدا، دل‌ها یکی است
از حجاز و چین و ایرانیم، ما شب‌نم یک صبح خندانیم، ما^۴

۲. تبری و تولی

دو اصل تولی و تبری، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفظ وحدت و جلوگیری از تفرقه بین مسلمانان بر عهده دارند. این دو مفهوم در کنار هم، دو رکن اساسی ایمان و اسلام را شکل می‌دهند و در عمل به شکل‌های مختلفی بروز می‌یابند. خداوند متعال می‌فرماید: «وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ: و هر کس خدا و پیامبر او و کسانی را که ایمان آورده‌اند، ولی خود بداند [پیروز است؛ چراکه] حزب خدا همان پیروز‌مندانند».^۵ همچنین در آیه دیگری فرموده است: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ: درحقیقت خدا دوست دارد کسانی را که در راه او صف‌درصف، چنان‌که گویی بنایی ریخته‌شده از سرب‌اند، جهاد می‌کنند».^۶ خداوند در این آیه، افرادی را که در راه او قتال می‌کنند، به صورت

۱. آل عمران: ۱۰۳.

۲. حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۳۷۴.

3. <https://farsi.khamenei.> =1368.

۴. اقبال لاهوری.

۵. مانده: ۵۶.

۶. صف: ۴.

«صف» و متحد خوانده و مورد محبت و علاقه خود قرار می‌دهد. بنابراین تبری و تولی دو قطب متقابل هستند که هم جداکننده حق و باطل از یکدیگر هستند و هم به مسلمانان در تشخیص مسیر درست کمک می‌کنند.

۳. همبستگی در برابر دشمن

همبستگی مسلمانان در برابر دشمنان، یکی از موضوعات مهم و حیاتی در تاریخ اسلام و جوامع مسلمان است. این همبستگی بر مبنای اصول دینی، اجتماعی و فرهنگی شکل می‌گیرد و می‌تواند به شکل‌های مختلفی نمایان شود؛ برای مثال مسلمانان امروزه با تهدیدهای مشترکی نظیر افراط‌گرایی، استکبار و جنگ‌هایی مانند جنگ اسرائیل و ایران روبرو هستند. این موقعیت نیاز به همبستگی بیشتر را الزامی می‌کند تا بتوانند در برابر این چالش‌ها ایستادگی کنند. خداوند متعال، مؤمنان را به وحدت در برابر دشمنان دعوت می‌کند و می‌فرماید: «مؤمنان باید یکدیگر را یاری کنند».^۱ این یاری می‌تواند به واسطه انسجام ملی تقویت شود. امام خمینی علیه السلام همبستگی ملی را عامل و شرط ایستادگی در برابر توطئه‌های دشمن می‌داند و با تأکید بر لزوم همگرایی آحاد جامعه، می‌فرماید: «ما همه در یک صف در مقابل اجانب، در مقابل توطئه‌ها ایستادگی می‌کنیم و نخواهیم گذاشت که اجانب به وسیله عمالشان نفوذ کنند در ملت».^۲ رهبر معظم انقلاب نیز بارها بر این نکته تأکید کرده‌اند که هم‌افزایی ملی، ابزار دفاعی مهمی در برابر توطئه‌هاست: «ملت ایران با وحدت خود، اتحاد و همبستگی خود، ... می‌تواند بر دشمن فایق بیاید...».^۳

۴. پرهیز از تفرقه و دگرسازی

در مقابل همبستگی، تفرقه و دگرسازی قرار دارد؛ از این رو قرآن مکرر به دعوت به همبستگی می‌پردازد و از هرگونه اختلاف و دگرسازی نهی می‌کند؛ به گونه‌ای که به تفرقه در جایگاه عذاب الهی اشاره شده است: «قُلْ هُوَ الْقَائِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ: بگو او تواناست که از بالای سرتان یا از زیر پاهایتان عذابی بر شما نازل کند»؛^۴ همچنین در آیه دیگری آمده است: «وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا: و مانند کسانی نباشید

۱. مانده: ۵۲.

۲. سیدروح‌الله موسوی خمینی، صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۵۳۰.

3. <https://farsi.khamenei.ir/> =3429.

۴. انعام: ۶۵؛ ر.ک به: عبدعلی بن جمعه حویزی، تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۷۲۴.

که پراکنده شدند و اختلاف کردند؛^۱ زیرا تفرقه و اختلاف موجب ضعف جامعه و تهدید انسجام آن جامعه می شود. خداوند در ادامه می فرماید: «وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ: و نزاع نکنید تا سست نشوید و قدرت شما از میان نرود».^۲ امام خمینی رحمه الله در این باره تأکید می کند: «امروز ما مکلف هستیم که در هر لباس و هر شغلی که هستیم، از اختلاف کلمه احتراز کنیم ... و در این موقع حساس که کشور ما و اسلام عزیز در معرض خطر عظیم است، اختلاف و افتراق کلمه در حکم انتحار و به هدر دادن خون فرزندان اسلام است».^۳

۵. برادری و برابری

از دیگر عوامل همگرایی مسلمانان، برادری و برابری است. برادری و برابری در قرآن در جایگاه دو اصل مهم و اساسی مطرح شده است و خداوند با تأکید بر این دو اصل، جامعه ای مبتنی بر عدالت، همدلی و همکاری را ترویج می کند؛ از جمله می فرماید: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ: مؤمنان برادر یکدیگرند».^۴ در واقع به گفته قرآن، مؤمنان به برکت اسلام با یکدیگر برادر می شوند.

از آنجا که مؤمنان در زندگی، هدف نهایی مشترک و ارزش های یکسان دارند، ایمان به آنها جهان بینی همانند می بخشد و راه و رسم زندگی آنها را هماهنگ می کند. این آیه، اساس برادری در اسلام را بر ایمان قرار می دهد و تأکید می کند تمام مؤمنان با چشم پوشی از نژاد، قومیت و زبان، با یکدیگر برادرند. قرآن با تأکید بر اصل تساوی حقوق، بیان می کند که همه انسان ها در برابر خداوند و در برابر قانون از حقوق یکسانی برخوردارند؛ همان گونه که درباره قصاص می فرماید: «الْحُرُّ بِالْحَرْ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى بِالْأُنْثَى: آزاد در برابر آزاد، برده در برابر برده و زن در برابر زن».^۵ این آیه نشان می دهد که در اسلام، ملاک برابری در مجازات بر اساس جنسیت و موقعیت اجتماعی نیست.

مسلم استی دل به اقلیمی میند
گم مشو اندر جهان چون و چند
می نگنجد مسلم استی مرز و بوم
در دل او یاهو گردد شام و روم

۱. آل عمران: ۱۰۵؛ ر.ک به: فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۸۰۷.

۲. انفال: ۴۶؛ ر.ک به: سید محمد حسین طباطبائی، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۹، ص ۹۵.

۳. سید روح الله موسوی خمینی، صحیفه امام، ج ۴، ص ۳۱۱.

۴. حجرات: ۱۰؛ ر.ک به: محمد بن عمر فخر رازی، التفسیر الکبیر، ج ۲۸، ص ۱۰۶.

۵. بقره: ۱۷۸.

دل به دست آور که در پهنای دل می‌شود گم این سرای آب و گل^۱

ب) عوامل ایجاد همبستگی از دیدگاه روایات

همبستگی نه تنها اصلی اخلاقی در کلام و سیره معصومان علیهم‌السلام است، بلکه ضرورتی اجتماعی است که سبب تقویت هویت اسلامی و پایداری جامعه می‌شود. تعالیم و سیره معصومان ما را به سوی همبستگی بهتر هدایت می‌کند.

۱. رفتار معصومان علیهم‌السلام در ایجاد همبستگی

سیره عملی پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در زمینه وحدت مسلمانان، از همان آغاز با شعار توحید تجلی یافت. پیروان مکتب توحید، با اتکا به اعتقاد محوری یگانگی خداوند، بنیان جامعه‌ای اسلامی به نام «امت» را نهادند تا علل و عوامل تفرقه و مرزهای کاذب میان افراد جامعه را از میان بردارند. این رویکرد را امیرالمؤمنین علیه‌السلام و دیگر ائمه علیهم‌السلام نیز با تمام توان ادامه دادند.

پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم همواره در پی ایجاد وحدت میان امت اسلامی، تحت لوای پیمان‌های اسلام بودند. منشور این پیمان‌ها، مسلمانان را بیش‌ازپیش به یکدیگر نزدیک می‌کرد و روابط دینی و پایه‌های عقیدتی تشکلی و گردهمایی‌های مردمی را تنظیم و تحکیم می‌نمود. اهل بیت علیهم‌السلام نیز همواره بر حفظ وحدت و جلوگیری از تشتت در جامعه اسلامی تأکید می‌ورزیدند.

قرآن کریم بارها با اشاره به اختلاف‌ها و عداوت‌های قبیله‌ای، از آنها منع کرده است؛ این موارد در سوره‌های آل عمران (۱۰۳ - ۱۰۵)، انفال (۴۳) و بیشتر آیات سوره حجرات مشاهده می‌شوند. افزون بر اینکه آیات فراوان دیگری نیز درباره اختلاف‌های دینی و عقیدتی وجود دارد که امیرالمؤمنین علیه‌السلام به آنها می‌پردازد و در هشدار از این گونه اختلاف‌ها فرموده‌اند: «أَلَا وَإِنَّ بَلَيَّتَكُمْ قَدْ عَادَتْ كَهَيْئَتِهَا يَوْمَ بَعَثَ اللَّهُ نَبِيَّهٗ: آگاه باشید که همانا بلای [اختلاف شما] بازگشته است، همانند روزی که خداوند پیامبر خود را مبعوث کرد»^۲.

۲. گفتار معصومان علیهم‌السلام در ایجاد همبستگی

گفتار معصومان علیهم‌السلام در ترویج وحدت، اهمیت ویژه‌ای دارد و این مسئله در روایات به‌روشنی مشهود است. معصومان علیهم‌السلام همواره بر اهمیت همبستگی و اجتناب از تفرقه تأکید کرده‌اند؛

۱. اقبال لاهوری.

۲. سید رضی، نهج البلاغه، خطبه ۱۶.

همچنین گفتار ایشان ما نشان می‌دهد همبستگی و انسجام، اصل بنیادینی در اسلام است. در نگاه عمیق پیامبر ﷺ، درون‌مایه اصلی اتحاد بین مسلمانان، «ایمان به خدا» است. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَ الْفُرْقَةُ عَذَابٌ: وحدت مایه رحمت و تفرقه، موجب عذاب است».^۱ همچنین می‌فرمایند: «خداوند برای شما سه چیز را پسندیده و سه چیز را مکروه دانسته است: برای شما رضایت داده که جز خدا را پرستش نکنید، هیچ چیز را شریک او قرار ندهید و به ریسمان خدا چنگ زنید و متفرق نشوید و اینکه خیر خواه کسی باشید که خداوند او را بر شما ولایت داده است؛ و برای شما قیل و قال و زیادی پرسش و ازین بردن مال را مکروه دانسته است».^۲

امیر مؤمنان علیؑ در دوران حکومتشان بر انسجام مسلمانان تأکید داشتند و بارها اعلام کردند نقد حکومت و حتی مخالفت با آن تا آنجا پذیرفتنی است که سبب شکست اتحاد ملی نشود: «من تا روزی مخالفت را بر می‌تابم که به صفوف به هم پیوسته اتحاد مردم لطمه‌ای وارد نشود و تشّت در جامعه ایجاد نشود. اگر آنان به رأی سست و بی‌پایه خود اسرار ورزند و به هدفشان برسند و بتوانند مردم را گروه‌گروه کنند، آن روز نظم عمومی به هم می‌خورد و پایه‌های نظام سست می‌شود و جامعه به عقب برمی‌گردد و این چیزی نیست که بتوان آن را تحمل کرد».^۳ همچنین ایشان فرمودند: «از بلاهایی که به سبب اعمال زشت و نکوهیده بر سر ملت‌های پیش از شما آمد، پرهیزید و احوال خوب و بد آنان را به یاد آورید ... ؛ اگر در احوال نیک و بد آنان بیندیشید، همان کاری را عهده‌دار شوید که عزیزشان کرد ... و از کارهایی که پشت آنان را شکست و قدرتش را از بین برد، دوری کنید ...».^۴ حضرت در این خطبه، مهم‌ترین علل پیروزی و شکست ملت‌ها را تفرقه، کینه‌توزی، دشمنی و یاری نکردن یکدیگر بیان می‌کنند؛ بنابراین اگر در جامعه‌ای این مشکلات رخنه کند، تباهی آن جامعه حتمی خواهد بود؛ همان‌گونه که حضرت فرمودند: «الْخِلَافُ يَهْدِمُ الرَّأْيَ: اختلاف، بنیاد "اندیشه درست" را در هم می‌ریزد».^۵ امیر مؤمنان علیؑ با اینکه جانشین پیامبر ﷺ بودند، به کسانی که دانسته یا ندانسته نزد ایشان

۱. علاء‌الدین علی متقی هندی، کنز العمال، ج ۱، ص ۱۷۸.

۲. همان، ص ۱۷۷ و ج ۱۵، ص ۸۲۸.

۳. سیدرضی، نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲.

۴. همان، خطبه ۱۲۷.

۵. همان، حکمت ۲۱۵.

می‌آمدند تا در برابر ابوبکر با وی بیعت کنند، فرمودند: «ای مردم، امواج کوه‌پیکر فتنه‌ها را با کشتی‌های نجات [علم، ایمان و اتحاد] در هم شکنید، از راه اختلاف و پراکندگی کنار بیایید، تاج تفاخر و برتری‌جویی از سر بنهید. [دو کس راه صحیح را پیمودند] آن‌که با داشتن یار و یاور و نیروی کافی به پا خاست و پیروز شد و آن‌که با نداشتن نیروی کافی کناره‌گیری کرد و مردم را راحت ساخت».^۱

عظمت همبستگی ملت ایران در جنگ دوازده‌روزه

امام خمینی رحمه‌الله و امام خامنه‌ای دام‌الله، نیز همواره در بیانات خود بر همبستگی ملی تأکید کرده‌اند و معتقدند همبستگی ملی می‌تواند نقش مهمی در پیشبرد اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی ایفا کند. امامین انقلاب بارها به اهمیت همبستگی ملی اشاره کرده‌اند؛ از جمله امام خمینی رحمه‌الله خطاب به مسئولان به همبستگی در مقابل دشمنان تأکید نمودند: «اختلاف موجب بهره‌برداری دشمن‌های اسلام و مسلمین است ... آنچه مطرح است، تقوا و اخوت بین مسلمین و دوستی و رفع اختلافات است»؛^۲ همچنین توصیه فرمودند: «از اختلافات دست بردارید. رمز پیروزی ما اتحاد بود، همبستگی بود».^۳ ایشان با نگاهی به سیره پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اصحاب وی، می‌فرمایند: «اگر مسلمین بخواهند این عزت و عظمتی را که در صدر اسلام بین پیامبر اکرم و اصحاب بود و سایر اقشار مسلمین، آن سیره را متابعت کنند تا اینکه عظمت خودشان را بیابند، آن سیره همان اتفاق بر اسلام [است] که قدرت مافوق طبیعی می‌آورد».^۴

رهبر معظم انقلاب نیز معتقدند: «مهم‌ترین سلاح ملت ایران برای خنثی کردن تهدیدها، همبستگی ملی و همدلی است».^۵ ایشان در ترسیم اهمیت این موضوع به سران کشورهای اسلامی فرمودند: «دنیای اسلام نیازمند وحدت و همبستگی است».^۶ سپس افزودند: «دنیای اسلام با تکیه بر عوامل قدرت‌آفرین مانند همزیستی، وحدت، ارتباطات دوستانه و هم‌فکری با

۱. همان، خطبه ۵.

۲. سیدروح‌الله موسوی خمینی، صحیفه امام، ج ۹، ص ۲۷۴.

۳. همان، ج ۶، ص ۲۸۷.

۴. همان، ج ۹، ص ۲۷۴.

۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار زائرین و مجاورین حرم رضوی، ۱۳۸۴/۱/۱.

۶. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ولیعهد اردن، ۱۳۷۶/۹/۲۰.

یکدیگر، می تواند آنچه را که حق مسلمانان است تأمین کند».^۱

جنگ تحمیلی دوازده روزه نشان داد همه پیش بینی ها و توصیه های ایشان سنجیده و درست بود و دشمن در صدد ضربه زدن به وحدت مردم بود که به لطف خداوند ناکام ماند. رهبر معظم انقلاب در پیام دوم خود خطاب به دشمنان در مقابل تهدید ملت سرفراز ایران اسلامی فرمودند: «ملت ایران نشان داده که در مقابل تهدید تهدیدکنندگان دچار ترس نمی شود. "وَلَا تَهْنُؤُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ"»^۲ ملت ایران به این معتقد است. تهدید در رفتار ملت ایران و در اندیشه ملت ایران، تأثیر نمی گذارد».^۳

رهبر معظم انقلاب پس از پیروزی عزتمندانه ملت ایران بر استکبار جهانی و اهمیت اتحاد و همبستگی فرمودند: «چند تبریک به ملت عرض می کنم: یکی تبریک پیروزی بر رژیم جعلی صهیونیستی؛ رژیم صهیونیستی با آن همه هیاهو و ادعا در زیر ضربات جمهوری اسلامی تقریباً از پا درآمد و له شد. تبریک دوم مربوط به پیروزی ایران عزیزمان بر رژیم آمریکا است؛ رژیم آمریکا وارد جنگ مستقیم شد، چون احساس کرد که اگر وارد نشود، رژیم صهیونیستی به کلی نابود خواهد شد. تبریک سوم، تبریک اتحاد و اتفاق فوق العاده ملت ایران است؛ بحمدالله یک ملت در حدود نود میلیون جمعیت، یکپارچه، یک صدا، شانه به شانه، در کنار هم بدون هیچ گونه تفاوتی در خواسته ها و در مقاصد که ابراز می کنند، ایستادند. ... ملت ایران بزرگواری خودش را، شخصیت برجسته و ممتاز خودش را نشان داد در این قضیه و نشان داد که در هنگام لازم، یک صدا از این ملت شنیده خواهد شد».^۴

مقام معظم رهبری در اهمیت روحیه ملت در مقابله با تهاجم دشمنان فرمودند: «مسئله اول همان روحیه است، همان ایستادگی است. این اراده ملی، این همت ملی، همان چیزی است که این کشور را سربلند خواهد کرد؛ این همان چیزی است که ایران را ایران بزرگی خواهد کرد».^۵ ایشان با اشاره به ضرورت «تبیین» و «جهاد تبیین»، به نصرت و پیروزی در سایه همبستگی و وفاق ملی اشاره کردند و فرمودند: «همه و همه بدانند که [طبق] همین آیه "لَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخست وزیر مالزی و هیئت همراه، ۱۳۷۲/۱/۱۵.

۲. آل عمران: ۱۳۹.

۳. دومین پیام تلویزیونی رهبر معظم انقلاب خطاب به ملت ایران در پی تهاجم رژیم صهیونی، ۱۴۰۴/۳/۲۸.

۴. سومین پیام تلویزیونی رهبر معظم انقلاب خطاب به ملت ایران در پی تهاجم رژیم صهیونی، ۱۴۰۴/۴/۵.

۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه، ۱۴۰۴/۴/۲۵.

يَنْصُرُهُ^۱، خدای متعال نصرت را برای ملت ایران در ذیل نظام اسلامی و زیر چتر قرآن و اسلام تضمین کرده که ملت ایران حتماً پیروز خواهد شد^۲.

کتابنامه

قرآن کریم

۱. حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، مصحح: هاشم رسولی، چ ۴، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ ق.
۲. سبزواری، محمد، ارشاد الاذهان الی تفسیر القرآن، بیروت: دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۱۹ ق.
۳. شعیری، محمد بن محمد، جامع الأخبار، نجف: مطبعة حیدریه، [بی تا].
۴. طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر قرآن، بیروت: مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۰ ق.
۵. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، مصحح: فضل الله یزدی طباطبایی، چ ۳، تهران: ناصر خسرو، ۱۳۷۲ ش.
۶. فخر رازی، محمد بن عمر، التفسیر الکبیر، چ ۳، بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۲۰ ق.
۷. موسوی خمینی، سیدروح الله، صحیفه امام، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۶ ش.
۸. نوری، حسین، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۰۸ ق.
۹. هندی، علاءالدین علی بن حسام، کنز العمال، بیروت: مؤسسة الرسالة، ۱۴۱۳ ق.
۱۰. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای مد ظله العالی؛ در: KHAMENEI.IR

۱. حج: ۴۰.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه، ۱۴۰۴/۴/۲۵.